

Programa No. 035 – GÉNESIS 24:1 - 34

Kay Genesis 24 t'aqapi reparasun imaynatachus abrahamqa kamachinta kachasqa chay Mesopotamia nisqa cheqaman, chaytaj kashan Harán cheqapi, chayman kacharqa wawan Isaacpaj warmita mask'ajtaj. Chay kamacheqa chaypi parlarqa Rebeca nisqa warmiwan chayrayku kay t'aqataqa may sumajpaj qhawanku, Tata Dioslla chay familiapi munanakuytaqa rikhuricherqa. Chayrayku pay familiata rikhurichin chantá chaypitaj noqanchejta niwanchej kasarakuytaqa allinpaj qhawanchejta. chantapis Señor Jesucristoqa Caná de galilea cheqapi casarakushajtinku rerqa paykunawan kusirikuj. Chaywampis mana yachanchejchu mashkha casarakuykunamanchus payqa rerqapis. Chaykunmantaqa mayjina parlarinaqa kashallanpuni, kunanqa ñawirisunchej *Génesis 24:1*. Kay jinata nin:

‘Abrahamqa allin machuñapuni karqa, Tata Diostaj tukuy imapi payta bendecerqa..

Kunanqa Abrahamqa ñapis machu runaña kasqa wawampaj uj sipasta mask'apun, payqa mana munarqa maypichus lantikunata yupaychanku maypichus munayninkuman jinalla kawsakunku chaymanta. warmitaqa Chayrayku kachan kamachinta Harán nisqa llajtaman.

Manaraj allinta qhawarishaspa, Abraham imaynatachus wawan Isaacpaj warmita tarisqanmanta, qhawarisunchej kay genesis qhelqapeqa iaskayman t'aqasqa jina kashan, yuyarikunkichu chay ñawpaj kaj chunka ujniyoj t'aqakunaqa parlawanchej tawa imakunakumanta, kay chunka iskayniyoj t'aqamanta phishqa chunka t'aqakamataj tawa allimpaj qhawasqa runakunamantañataj parlawanchej. Chantapis kay t'aqakunapeqa astawan yachakushanchej Abrahampa kawsayninmanta, kunantaj qhawarisunchej munasqa wawan Isaacpa kawsayninmanta.

Isaacpa kawsaynimpeqa kinsa imakunmanta aswan qhawarisunchej, chaymanta iskaytaqa qhawanchejña, ujqa karqa pay paqarikusqan, iskay kajtaj karqa payta tatan Diosman jaywanayasqan, kinsa kajpitaj tatan paypaj uj sipasta mask'apun, yachanchej sapa uj runapeqa kinsa imakunapuni kashan, chaykunataj kanku: paqarikusqanchej, casarakusqanchej, chantá wañupusqanchej ima, chantá ninku runaqa casarakuyllata ajllakuyta atisqanchejta, wakinkutipeqa ni chaytapis atinkuchu.

Kunan kay t'aqapeqa Isaacpaj uj sipasta ajllapunku chaymanta parlawanchej, kaypeqa munayman iskay imakunata sumajta reparanaykita, kaykama qhawarisqanchej man jinaqa tukuy imapis Tata Diospa munayninman jinapuni karqa, kaymanta mashkha kutita parlawanchej Diosqa atiynejoy kasqanta, chanta waqaychajtaj, chay tiempopipis kallasqankutaj kamachejkuna paykunataj Diosmanta mañajpuni kasqanku, chantá paypa munayninman jinapunitaj imatapis ruwaj kasqanku.

Wakinkuna yuyanku chay tiempopi runakunaqa aswan allimpuni kasqankuta sumaj yuyaynejoykunataj, chaywampis **munasqa kawsaqe** ama chayta creychu, runaqa mana kunan yuyasqankuman jinachu karqa, astawanqa Tata Diospuni paykunata yuyaycharqa yanaparqataj, sichus jaqay tiempopi runakunata Dios yanaparqa chayqa manachu kunampis noqanchejpa kawsayninchejpi Diosqa yanapallawasunmantaj, chaymanta chay sipas Rebecaqa chay kamachij qhepanta rerqa Isaacpa warmin kanampaj, kayqa t'ukunapaj ichari? , kunantaj ñawirisunchej Vs. 2-3 chaypi nin:

Uj kuti kamachisninmanta kuraj kajta wajyarqa, mayqenchus Abrahampa tukuy imasninmanta allinta imatapis yacharqa, chayta. Nirqataj: Makiykita piernay uraman churay. ³Kunanqa juray ari, Tata Diosrayku, janaj pachapi, kay pachapipis kaj Diosrayku. Qan ama casarachinkichu churiy Isaacta kay Canaanpi kaj warmiswan, maypichus tiyakushani, kay llajtayoj warmiswan. Génesis 24:2-3.

Ajinata ñawpajpeqa ruwaj kanku mayqenchus astawan machu runaña kashan chay tukuy imapi kamachej kasqa, paykunaqa mana paña makinkuta pataman oqharinkuchu, nillataj Biblia patamampis churankuchu juranankupajqa, kay tukuy reparachiwanchej juranapajqa manapunitaj allinchu makita pataman oqharinaqa, mana chayri biblia pataman makinchejta churanaqa, sichus chay tukuyta ruwasunmanchayqa, imapajtaj chanta imatapis cheqanta nishanchejri, unay wataspeqa runaqa makinta piernan pataman churaspa juraj kasqa, chayta ruwarqa Eliezer imaraykuchus payqa abrahampa wasimpi mayordomo karqa, chanta paypatataj uj churin karqa.

Munasqa kawsaqe, sichus qampa wasiykipi kashan uj qhari kamachi chayri warmi kamachi casarakunampaj jinaña chayqa, paykunarayku Diosmanta mañaychejpuni mana chay cananeo runakunawan jina casarakunampaj, wakin waynuchu, sipakukunaqa, chay jina runakunawampuni casarakuyta munanku, sichus pillapis chay jina runakunawan casarakun chayqa, cheqamanta paypa suegronqa supaypuni kanqa

nispa wakinkunaqa chaymanta ninku, kunanqa reparana imatachus abran nishan chay kamachinman chayta kayVs, 4-6 niwanchej kay jinata.

Manachayqa riy ari llajtayman. Aylluy ukhumanta mask'amunki uj warmita churiy Isaacpaj.⁵Kamacheqa kuticherqa: Chay warmi noqawan mana jamuyta munajtinrí, imanasajtaj? Chaypajqa wawaykitachá pusayman, may jallp'amantachus qan jamorqanki, chayman í? nispa.⁶Abrahamtajrí nerqa: Ama kutimuspa wawayta pusankichu jaqayman. Génesis 24:4-6.

Abrahampa kamachenqa payta tapurin, kunanqa llajtaykiman risaj warmita wawaykipaj mask'aj chayqa, ichachus chay warmeqa mana munanqachu noqawan jamuyta, chaypacha wawaykitawan pusayman nispa kamacheqa taporqa Abrahantaqa, paytaj kuticherqa, mana Isaacqa llajtaymanqa renqachus imaraykuchus Dios munan kaypi kanaykuta, chayrayku qampuni pusamunayki tiyan nispa. Chaypi t'ukuriytinchejqqa imaraykupunitaj chayta nerqa. Vs. 7 niwanchej:

Janaj pachapi kaj Señor Tata Diosqa orqhomuwarqa tataypa wasinmanta, ayllusniypa jallp'anmanta, niwarqataj kay jallp'ata mirayniyman qonanta. Chay Dios kachamonqa uj angelninta qampa ñawpaqeykita rinampaj, yanapasunampajtaj churiypaj warmita pusamuyta. Génesis 24:7.

Abrahamqa cheqamanta sumajtapunitaj Diospi creej, payqa Tata Diospi atienekusqanta sapa kuti rikuchillampuni, kaypi qhawarisqanchejman jinaqa mana munananchu wawan Isaac llajtanaman kutinanta, payqa nin Dios yanapallawasunchej nispa. Imaraykuchus Diosqa paykunaman nerqa yanapananta chayta Abrahamqa sumajta jap'ikun. Tata Diospi atienekoyqa allimpuni kashan, chaywampis ashkha runakuna ninku noqaqa Diospi atienekuni pay ruwallanqa nispa. **Munasqa kawsaqe** qan yachankichu Dios ruwanqachus manachus chayta? Kanchu uj documento qhelqasqa Dios chayta junt'anampaj? mana ichari?,

Abrahamqa Diosmanta uj qhelqasqata jinapuni mañarisqa, chayrayku payqa tukuy sonqopuni suyaj Dios imatachus nisqanta jnt'ananta, imaraykuchus payqa Abrahamwan uj tratota jina ruwasqa. Diosqa nerqa paymanta mirajkunaqa uj bendición kanankuta, chaytaj karqa Isaac. Diosqa ñawpajmantapacha yacharqaña paypaj uj warmi kasqanta. **Kawsaqekuna** Tata Diospi atienekuyqa mana pujllakunapajchu, nitaj iskayrayanapajchu, aswanqa Diospi tukuy sonqomanta atienekuspa paypa munayninta suyana. Abrahamqa

Dios imatachus nisqanta tukuy sonqo suyaj junt'akunanta, kunanqa Vs. 8 niwanchej:

Sichus chay warmi qanwan mana jamuyta munanman chayqa, qan mana juchayojchu kawaj. Jina kajtimpis, amapuni churiyta pusapuwaychu jaqayman, nispa. Génesis 24:8.

Abrahamqa nin: sichus warmi mana munanchu jamuyta chayqa, chay kamacheqa manaña chay juramento nisqata ruwananñachu karqa. Chantá imaraykutaj Abrahamqa mana munarqachu wawan chay llajtanman rinanta? Paywanchus parlasunman chayqa payqa ichachus niwasunman karqa, Dios wakichillanqa wajinamanta nispa. Paypis mana yachanchu imaynatachus ruwananta chaywampis atienekun tukuy sonqo. Ajinamanta payqa suyarka Dios wakichinanta wawampaj uj warmita maychus Diospa munayninman jina.

Munasqa kawsaqe chay kashan Diospi atienekuyqa, Abrahamqa Diospa nisqanman jina ruwarqa, imaraykuchus paypa nisqampi atienekorqa. Chantapis Diospis munampuni noqanchej paypa nisqasnimpis atienekunanchejta, mana paypi creene nillasunmanchu, mana chayqa palabrampi niwasqanchejman jina chaypi atienekunanchej tiyan, tukuy sonqomanta, chantá chaytataj suyakunanchej tiyan paciensiwan, paypa nisqan junt'akunankama. Payqa yachampuni sapa uj noqanchejmanta imaynatachus atienekushanchej chaymanta, Abrahamqa imatachus Dios nisqampi atienekun chaytaj junt'akumpuni, chaymantataj noqanchejpi manapuni iskayrayananchejchu tiyan, Vs. *Génesis 24:9-10*. nin:

Kamacheqa makinta Abrahampa piernan uraman churaspa, jurarqa junt'ananta.

Chaymantaqa patronnimpa sumachaj imasninta ajllaspa, wakichikorqa chayta, ama uyallanwan chayanampaj. Chantá chunka camellosman chay imasta chajnariykukuytawan, purirerqa Mesopotamiapi Nacorpa llajtanman. Génesis 24:10.

Kaypi sumajta t'ukurispa unancharisunchej, Jesús paqarikushajtenqa mana kinsa yachaysapa runakunallachu rerqanku, wakinkuna nisqankuman jinaqa kinsa pachaj yachaysapakuna rinkuman kasqa, Diosmanta qhelqasqa mana chaymanta aswan sut'inchawanchejchu, nillataj niwanchejchu mashkha runapunichus Jesús paqarikushajtin kankuman karqa chaytapis, chaywampis sut'inchawanchej kinsa laya runakuna kasqankuta, chaywanqa mana ninchu kinsa yachaysapa runakuna kasqankuta. Kaypi t'ukurillasunmantaj, Isaacpaj

warmita mask'aj rishajtinku chunka camellokunapuni karqa, chay niyta munaman karqa chunka kamachikunapuni risqankuta, chay jina kajtenqa sumajpuni kanman karqa, chaymanta sut'inchawanchej Abrahampata tukuy kapuyninta apasqanta, imaraykuchus chay kikin kamachillataj tukuy imamanta sumajta waqaychaykanku. Kunantaj Vs. 11-14 chaypi niwanchej:

Ña ch'isiyaykushajtinña llajta kantuman chayaspa, chaypi camellosta samaricherqa yaku puiyu kantupi. Chay hora karqa warmispa yaku aysananku horaña. ¹²Chaypitaj kamacheqa Diosmanta mañakuyta qallarera: Tata Dios, patronniy Abrahampa Diosnin, niway ari imatachus ruwanayta; k'acha kayniykita rikuchikuy ari, patronniyta khuyaspa. ¹³Kay yaku kantupi suyasaj, kay llajtayoj sipaskuna yakuman jamunankuta. ¹⁴Qan niy ari mayqenchus kananta. Noqa mayqen sipastachus nisaj: P'uñuykita urayk'uchikuspa, yakuta qoriway ujjanaypaj, nispa, paytaj p'uñunta urayk'uchikuytawan, niwanqa: Kayqa, ujjarikuy, camellozniykimampis ujjarichipusqayki, nispa, chay kachun ajllasqaykeqa kamachiyki Isaacpaj. Ajinapi yachasaj qan patronniyta khuyakusqaykita. Génesis 24:11-14.

Chay unay tiempopi warmikunapuni yakuta orqhoj rij kanku camellozman ujjachinankupajpis, chay tiempo warmikunaqa kunan llank'anku chaymantaqa aswampuni sinch'ita llank'aj kanku, uywakunata qhawaj kanku, qharikunataj chaykunata ranqhanankupaj churasqa karqanku, chanta waj llank'aykunapipis llank'allajtaj kanku warmisqa, chaywampis manapuni paykunaqa qhawanakojchu kanku, imaraykuchus warmikunapuni yakuta camellozman ujjachunankupaj churasqa karqabku usunkuman jina, ñan purej runakunaqa (forasteros) paykunaqa mana yakuta jaywayta aterqankuchu camellozninkuman chay llajtasniyojpa ñawpaqempi.

Kaypi qhawarisunchej sumajta, Abrahampa kamachenqa Diospi atienekun, Abrahan chayta sumajta yuyaycharqa chay kamachiman, chayrayku kamacheqa Diosmanta mañarikun, payqanerqataj Dios mana noqaqa yachanichu mayqentachus ajllanayta nispa, Diosmanta yanapata mañarikun ajinata, yanapariway mayqentaj chay warmi qampa jajllasqayki kashan nispa Diosmanta mañarikun. Chaymanta pay rispa yakuta mañarikun, chay kamachi Eliezerqa sumajtapuni qhawarinan karqa, paykunamanta aswan k'achitan kajta, chaytaj karqa Rebeca, payqa allin k'achitapuni alajiya kasqa.

Kunan chaymanta unancharisunman kay p'unchaykunapi, puritano nisqa runakunaqa k'achita kayqa supaymanta jamun nispa ninku, arí supayqa

k'achitu imaraykuchus Diosmanta qhelqasqa chayta nin, payqa uj k'anchaj angel kasqanta, Chay tukuywampis Tata Diospuni kay pachata ruwaj Diosqa kashan, paypa ruwasqan jinaqa manapuni imapis kanmanchu, chay kikin Diosllataj warmikunatapis k'achitasta ruwarqa, chay k'achita kasqankupeqa mana ima juchapis kashanchu. Chayrayku kay kamachi Eliezerqa aswan k'achitan kajtapuni ajllasqa, sichus pay mana k'achitan kajta ajllanman karqa chayqa payqa mana allin kamachichu kanman karqa, kunantaj ñawirisunchej Vs. 15-16 chaypi nin:

Chay kamachi manaraj Diosmanta mañakuyta tukushaspa, rikorqapacha Betuelqa ususin Rebecata p'uñu lijrarisqa jamushajta. Betuelqa karqa Milcappa churin, Nacorpatawan, pichus karqa Abrahampa wawqen, chaypata. ¹⁶Chay sipas Rebecaqa may k'achita karqa, nitaj payqa ni pi qhariwampis karqarajchu. Payqa pujoyman urayk'uspa, p'uñunman yakuta junt'aykuchikuytawan kutipusharqa. Génesis 24:15-16.

Kaypi rikushanchej rebecaqa manchay k'achitapuni kasqanta, imaraykuchus Diosmanta qhelqasqa chayta nin, nillataj chaypi ima sajrapis kashanchu, mana nisunmanchu k'achita kayqa jucha kasqanta, Dios yachan imaraykuchus chay jina k'achita kasqantaqa. Ñawpajtaqa pay kikin ruwarqa, chayrayku payllataj chay warmita Isaacpaj ajllapuyta atin, chantá noqanchejpis Diosmanta mañanallanchejtaj kanman qharista warmista ima Dios wakichinampaj paypa munayninman jina. Rebecaqa mana maychus chay warmisitallachu karqa, payqa allin k'acha warmi kasqanrayku ichachus kunan kay tiempopeqa uj reina nispa ninkuman karqa, ajinamanta astawan ñawirina Vs, 17-20 chaypi nin:

Kamachitaj sayarispa, correrqa qhepanta taripanankama, nerqataj: Sipas, ama jinachu kay, uj chhika yakuta qoriway ujyanaypaj p'uñuykimanta, nispa. ¹⁸Paytaj kuticherqa: Ujyarikuy á wiraqochi, nispa, usqhaytataj p'uñunta urayk'uchera, makimpi jap'ispataj, ujjacherqa. ¹⁹Kamacheqa yakuta ujyayta tukohtin, sipasqa nerqa payman: Camellosniykipajpis yakuta orqhopusqayki, sajsakunankukama ujyanankupaj, nispa. ²⁰Payqa usqhayta rispa, yakuta jich'arqa uywaspa ujyananman. Jinaspataj, ashkha kutista yakuta orqhomorqa tukuynin camellosninman sajsachinankama. Génesis 24:17-20.

Kaypi reparallasunmantaj Rebecaqa mana k'achitallachu kasqanta, payqa manchay respetoyoj ima kasqa, payqa llank'anampaj wakisqa pacha karqa

chantá yanapanampaj ima. Yuyarikunkichu chaypi karqanku chunka camellos, chay camellostaj ashkha yakutapuni ujjaj kanku, chaypi payqa llank'asharqaña chay camellosman yakuta jaywaspa. Chaymanta astwan yachanapaj ñawirisunpuni Génesis 24:21-27.. chaypi nin:

Chaykama kamacheqa qhawallarqa ni imata niyta atispa. Payqa allinta yachayta munasharqa, Tata Diosqa chay puriynimpi sumajta paypaj wakichipusqanta, chayrí manachus. ²²*Camellos yakuta ujjayta tukojtinku, kamacheqa uj qori anillota q'epinmanta orqhorqa; chay karqa sojta gramos jina. Jinapitaj chayta sipasman qorqa. Chantá iskay qori brazaletestapis qollarqataj, chaytaj karqa pachaj gramos jina.* ²³*Nerqataj: Niway ari, pejpa ususintaj kankiri? Tataykej wasinman kunan ch'isi wajyariwaykumanchu? nispa.*

²⁴*Chay sipasqa nerqa: Noqaqa Betuelpa ususin kani, Milcajta Nacorpatawan allchhinku.* ²⁵*Wasiykupeqa tiyan campo puñunaykipaj, jinallataj camellosniykipajpis tiyan chhalla, q'achu ima, nispa.* ²⁶*Chantá kamacheqa qonqoriykukuspa, Tata Diosta kay jinata yupaycharqa.*

Yupaychasqa kachun Tata Diosqa, patronniypa Diosnin. Payqa k'acha khuyakuyniyojpuni patronniypaj, jinataj pusawan cheqanta ayllusnimpa wasinman chayanaypaj, nispa. Génesis 24:

Chay kamachejqqa chaypi t'ukuspa qhawasqa, chantá sonqompi tapurikusqa kaychus chay warmi Isaacpaj kanman nispa. Diosqa yanapawachun nispa payqa qhawasqa. Chantá pay nin Dios noqawan kashan yanapawashantaj nispa. Paytaj chay warmij tatan pichus kasqanta yachaytawan, payta rejsij rin, chay Rebecaj tatanqa Nacorpaj wawan kasqa Betuel nisqa sutiyoj karqa, paytaj Abrahampa wawqen karqa, chayta reparaspa kamacheqa nin kaypeqa Diospuni yanapashawan nispa. **Kawsaqekuna** manchay sumajpunitaj Diospa yanapaynin urapi tiyakoyqa, payqa yanapan, pusan chantá rikuchin ima, Vs. 28-30 chaypi niwanchej:

Chaykama Rebecaqa usqhay usqhayta kachaykukorqa mamanman willaj tukuy imachus kasqanta. ²⁹⁻³⁰*Rebecajta karqa uj turan Labán sutiyoj. Payqa usqhayta correrqa willajtinkama yaku pujoyman chay runata taripaj, imaraykuchus pay rikusqa panampa anillonta, makisnimpi brazaletesta warkhurayashajta, uyarerqataj imatachus willashajta chay runaj nisqanta. Chayrayku Labanqa Abrahampa kamachinman qayllaykorqa, pujoy chaypi camelloswan kashajtin. Génesis 24:28-30.*

Kaypeqa reparashanchej Rebecaj kawsaqen Labán nisqata, payqa aswan jaqayman tio Labán nisqacha kanqa. Kunan paymanta aswan qhawarisunchej, paytaqa sumajtataj sonqon aysaj kay pachaj imasninman.

Kamacheqa suyashan chay maypichus yakuta orqhonku chay qayllapi, pillapis Rebecaj wasinman pusananta munaspa, chaywampis payqa manaraj yachanchu, walejta jamunki nenqankuchus chayri qhesachasqachus chaytaqa manaraj yachankunchu. Chaywampis Labán chay anillota rikuytawan payqa yuyarqa chay runaqa manchay qhapaj kasqanta, chayrayku payqa walejta jamunki nispa tatampa wasinman pusarqa, ni imamanta t'ukurispa, Labanqa sumajta yuyaychariskuspa imatapis ruwayta yachaj, kaymanta aswan qhepaman yachasunchej Jacobmanta parlashaspa. Jacobmantapis aswan yuyayniyoj Labanqa kasqa, kamachitaqa tatanpa wasinman pusanku chaypi imastachus ruwarin chaykunata yachanapaj qawarina kay, Vs. 31-32

Nerqataj: Jamuy ari, Tata Diospa yanapasqan, ama kayllapi kakuychu ari. Wasita k'uchunchapuykuña; camellozniyki puñunankupajpis tiyanña, nispa.³² Chantá kamacheqa Labanpa wasinman rerqa. Labantaj wasinman yaykojtinkama, camellosmanta q'epista urayk'ucherqa. Jinaspataj, camellozman qararqa pajata, q'achutawan. Chaymantaqa yakuta apamorqa kamachejqa, paywan jamojkuna ima chakisninkuta mayllanankupaj. Génesis 24:31-32.

Kaypi reparasunman Labanqa reparashan uj yanapajta, chantá kay pachata ruwaj Dios kasqanta, Labanqa kamachita walejta jamunki nispa nin. Chay tiempopeqa chakisninkuta mayllanakoj kanku, kamachiwantaj uj mashkha runakuna karqankupuni, kunanqa kay kamachitaqa chay wasinkupi qhepacherqanku, Labantaj chay tukuypi paykunata atienderqa, chaymanta qhepamantaj reparanchej imaynatachus chay kamachi Rebecaj sonqonta suwasqanmanta. Payqa maytapuni rugasqa Abrahampaj wasinman rinankuta, kunantaj Vs. 33 34nin:

Mikhunata jaywashajtinkutaj, Abrahampa kamachenqa nerqa: Mana mikhuymantajchu, imatachus ninay kashan, chayta qankunaman manaraj nishaspaqa. Labantaj nerqa: Parlallay, nispa. Chantá chay kamacheqa nerqa: Noqaqa kani Abrahampa kamachin.

Kaypeqa sumaj imakunatapuni reparanchej, Iglesiaswan, Cristowan imaynatachus kawsakunankumanta, chaymantataj ninchej uj p'unchay iglesiaqa Señor Jesucristo warmin kanqa, chayrayku Cristo iglesiata

rantikorqa yawarninwan, Dios Tata Dios churi kachamorqanku Espíritu Santota kay pachaman, chay Diospa Espíritu Santon karqa chay kamachi jina, kay pachapi pay parlanampaj, imatachus Dios nisqanta Espíritu Santo parlarqa, imaynatachus Abrahampa kamachin Isaacpaj warmita mask'aj rerqa ajinallatataj Espíritu Santopis kay pachaman mask'aj jamorqa, chayrayku kay yachacheyqa manchay sumajpuni, sumajtataj kallpachariwanchej.

Munasqa kawsaqe Espíritu Santo noqanchejwan kashan allin willaykunata willanawanchejpaj,